

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Македонија

Воронешки државен универзитет
Русија

Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип
Македонија

Воронежский государственный университет
Россия

Goce Delcev University in Stip
Macedonia

Voronezh State University
Russia

Прва меѓународна научна конференција

Первая международная научная конференция

First International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

18-19 март 2016 / 18-19 марта 2016 / 18-19 March 2016

Штип

Штип

Stip

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип Македонија	Воронешки државен универзитет Русија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип Македонија	Воронежский государственный университет Россия
Goce Delcev University in Stip Macedonia	Voronezh State University Russia

Прва меѓународна научна конференција Первая международная научная конференция

First International Scientific Conference

Ф И Л К О F I L K O

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

18-19 март 2016 / 18-19 марта 2016 / 18-19 March 2016
Штип Штип Stip

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ
Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Ковалов, Филолошки факултет при ВГУ
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Софија Заболотнаја (Русија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонтат (Франција)
Јулиа Дончева, (Бугарија)
Нецати Демир, (Турција)
Зеки Ѓурел, (Турција)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Данијела Костадиновиќ (Србија)
Тамара Валчиќ- Булиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Реа Лујиќ (Хрватска)
Биљана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (БиХ)

Технички секретар
Татјана Уланска
Марија Тодорова

Главен и одговорен уредник

Драгана Кузмановска

Јазично уредување

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)

Софија Заболотнаја (руски јазик)

Биљана Иванова (англиски јазик)

Техничко уредување

Костадин Голаков

Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет

Филолошки факултет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

316.7(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција филологија, култура и образование
(1; 2016 ; Штип)

Зборник на трудови / Прва меѓународна научна конференција
филологија, култура и образование, 18-19 март 2016, Штип = Сборник
статей / Первая международная научная конференц, 18-19 марта
2016, Штип = Conference proceedings / First International Scientific
Conference, 18-19 March 2016, Stip. - Штип : Универзитет “Гоце
Делчев”, 2016. - 1119 стр. ; 21 см

Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-308-9

1. Насп. ств. насл. - I. Международная научная конференц
(1; 2016 ; Штип) види Меѓународна научна конференција филологија,
култура и образование (1 ; 2016 ; Штип). - II. First International
Scientific Conference (1 ; 2016 ; Схтип) види Меѓународна научна
конференција филологија, култура и образование (1 ; 2016 ; Штип)

а) Културологија - Собери

COBISS.MK-ID 101960202

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ
Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД
Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македония)
Мария Кусевска (Македония)
Ева Гёргиевска (Македония)
Даниела Коцева (Македония)
Силвана Симоска (Македония)
Софья Заболотная (Россия)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Татьяна А. Тернова (Россия)
Волфганг Моч (Германия)
Габриелла Б. Клейн (Италия)
Карин Рукэ-Брутэн (Франция)
Танван Тонтат (Франция)
Юлиа Дончева (Болгария)
Неджати Демир (Турция)
Зеки Гюрел (Турция)
Ахмед Гюншен (Турция)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Даниела Костадинович (Сербия)
Тамара Валчич- Булич (Сербия)
Селена Станкович (Сербия)
Реа Луйич (Хорватия)
Биляна Марич (Босния и Херцеговина)
Душко Певуля (Босния и Херцеговина)

Ученый секретарь

Татьяна Уланска
Мария Тодорова

Главный редактор
Драгана Кузмановска

Языковая редакция
Даница Атанасовска-Гаврилова (македонский язык)
Софья Заболотная (русский язык)
Биляна Иванова (английский язык)

Техническое редактирование
Костадин Голаков
Славе Димитров

Адрес организационного комитета
Университет им. Гоце Делчева – Штип
Филологический факультет
ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македония

Воронежский государственный университет
Филологический факультет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия
Э-почта: filko.conference@gmail.com
Веб-сайт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Violeta Dimova (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Eva Gjorgjievska (Macedonia)
Daniela Koceva (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Sofya Zabolotnaya (Russia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Necati Demir (Turkey)
Zeki Gurel (Turkey)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Rea Lujic (Croatia)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)

Conference secretary

Tatjana Ulanska
Marija Todorova

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Sofya Zaboltnaya (Russian)

Biljana Ivanova (English)

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faulty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State Universiy

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Andonova Albena - FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE AT WORK IN A SMALL GROUP.....	17
2. Асимопулос Панайиотис - УМЕНЬШИТЕЛЬНЫЕ СУФФИКСЫ: СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ МОРФОСЕМАНТИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЕЙ В СОВРЕМЕННОМ ГРЕЧЕСКОМ, РУССКОМ И СЕРБСКОМ ЯЗЫКАХ	23
3. Vabic – Vjelic Olgica - APPLICATION OF POETRY WORKSHOPS IN KINDERGARTEN	33
4. Басовска Мери, Ивановска Билјана - НАЧИНИ НА ИЗРАЗУВАЊЕ НА ГОВОРНИОТ ЧИН БАРАЊЕ ВО ЈАЗИЧНИОТ ПАР ГЕРМАНСКИ – МАКЕДОНСКИ	41
5. Белчев Толе, Младеноски Ранко - МЕТАЛИТЕРАТУРНИТЕ СЕГМЕНТИ ВО „ТЕАТАРСКИ РОМАН“ НА БУЛГАКОВ И ВО „ВЕШТИЦА“ НА АНДОНОВСКИ	51
6. Бердникова Ольга - НОВЫЕ РЕАЛИСТЫ» В СОВРЕМЕННОЙ РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ	61
7. Бизоев Никола - ВАЛОРИЗАЦИЈА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО ВО ИСТОЧНА МАКЕДОНИЈА	71
8. Бијелиќ Бисера – ИМАГОЛОШКИТЕ СЛИКИ ЗА ИСТОКОТ И ЗАПАДОТ ВО ДРАМИТЕ НА ДЕЈАН ДУКОВСКИ И ГОРАН СТЕФАНОВСКИ	81
9. Божиновски Александар, Методијески Дејан - ИНФОРМАЦИОНИТЕ СИСТЕМИ ЗА ПРИВАТНО СМЕСТУВАЊЕ КАКО ФАКТОР ЗА КУЛТУРНОТО ЗНАЧЕЊЕ НА ТУРИЗМОТ	93
10. Величковска Родна - КУЛТУРНА СОРАБОТКА МЕЃУ РУСИЈА И МАКЕДОНИЈА ИЗРАЗЕНА ПРЕКУ ЗАПОЗНАВАЊЕ НА КУЛТУРНИТЕ ВРЕДНОСТИ НА ОБРЕДНО-ПЕЈАЧКИТЕ ЖАНРОВИ	101
11. Веновска-Антевска Снежана - ПРАГМАТСКО-КОГНИТИВНИОТ АСПЕКТ НА ЛЕКСИЧКОСЕМАНТИЧКИТЕ КАРАКТЕРИСТИКИ ЗА ИЗРАЗУВАЊЕ НА МОДАЛНОСТА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	111
12. Власова Марина - ЭЛЕМЕНТЫ СОКРАТИЧЕСКОГО ДИАЛОГА В ФИЛЬМЕ ДЖИМА ДЖАРМУША «КОФЕ И СИГАРЕТЫ»	119
13. Гилова Лидија - ЕВАЛУАЦИЈА НА РАБОТАТА НА УЧИЛИШТЕТО ВО ПОДРАЧЈЕТО – ПОЛОЖБА НА УЧЕНИЦИТЕ	125
14. Грачева Жанна – МАРКЕМАЛОГИЈА И ОПРЕДЕЛЕНИЕ АВТОРСТВА ТЕКСТА	135
15. Грујовска Сашка - NOMINA AGENTIS ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	141

16. Ghentulescu Raluca - METAPHORS IN TECHNICAL-SCIENTIFIC TEXTS	147
17. Demir Necati - PETROGLYPHS AS A SOURCE OF URAL-ALTAIC PEOPLE'S LANGUAGE, HISTORY AND CULTURE	155
18. Денкова Јованка - АНИМАЛИЗМОТ КАКО ТЕМА ВО КНИЖЕВНОСТА ЗА ДЕЦА	163
19. Дѳгтева Јрославна - ЧУЖОЈ ВЗГЛЯД КАК МЕЖДИСЦИПЛИНАРНАЯ ПРОБЛЕМА	171
20. Димова Виолета - РЕЦЕПЦИЈАТА НА РУСКИТЕ ПИСАТЕЛИ ВО НАСТАВАТА ПО МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК И ЛИТЕРАТУРА	179
21. Dimova Mariya, Milcheva Hristina - THE TRAINING OF GERIATRIC SPECIALISTS IN MEDICAL COLLEGE AT TRAKIA UNIVERSITY, STARA ZAGORA, BULGARIA - IMPORTANT TOOL OF SOCIAL POLICY FOR ACHIEVING BETTER QUALITY OF LIFE FOR OLD PEOPLE	185
22. Донеv Драган – ПРОБЛЕМИ СО ПРИБЕЛЕЖУВАЊЕ НА СТУДЕНТИТЕ ПРИ КОНСЕКУТИВНО ТОЛКУВАЊЕ	191
23. Ѓорѓиева Димова Марија – НАРАТИВНИ ХИЈАЗМИ: КНИЖЕВНОСТА КАКО ИСТОРИЈА, ИСТОРИЈАТА КАКО КНИЖЕВНОСТ	199
24. Ѓорѓиевска Ева, Маролова Даринка - КРИЗАТА НА ИСТОРИЈАТА И НА КНИЖЕВНИОТ ЛИК ВО РОМАНОТ „ЧОВЕК БЕЗ СВОЈСТВА“ НА РОБЕРТ МУЗИЛ	209
25. Заболотная Софђа - ИМЯ КАК ХРОНОТОП: О КЛЮЧЕВЫХ ТОЧКАХ ПОНИМАНИЯ ТЕКСТА	217
26. Зайналова Лариса - СОХРАНЕНИЕ ОСОБЕННОСТЕЙ ЭКСПРЕССИВНОГО СИНТАКСИСА С. ДАЛИ В ПЕРЕВОДНОЙ ЛИТЕРАТУРЕ (НА ПРИМЕРЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ С. ДАЛИ).....	225
27. Зарецкая Виктория - КОНЦЕПТ МЕССИИ В СОВРЕМЕННОЙ РУССКОЙ ПРОЗЕ (НА МАТЕРИАЛЕ РОМАНА Д. РУБИНОЙ «ВОТ ИДЕТ МЕССИЯ!»)	231
28. Ivanova Biljana, Kuzmanovska Dragana, Kirova Snezana - PREFIX NEGATION IN ENGLISH, GERMAN, AND MACEDONIAN LANGUAGE IN THE TEACHING PROCESS - ANALYSIS OF EXPLICIT LEXICAL PREFIX NEGATIONS	237
29. Ивановска Билјана, Кусевска Марија, Даскаловска Нина - ГОВОРНИОТ ЧИН БАРАЊЕ И МОДАЛНОСТА КАКО НЕГОВА КАРАКТЕРИСТИКА ВО МЕЃУЈАЗИКОТ НА МАКЕДОНСКИТЕ ИЗУЧУВАЧИ ПО СТРАНСКИ ЈАЗИК	247
30. Ивановска Лела - УЛОГАТА НА СТУДЕНТИТЕ ВО ПРОЦЕСОТ НА ЕВАЛВАЦИЈА НА НАСТАВНИОТ КАДАР	255
31. Игнатовска – Димитрова Христина – КУЛТУРНА МЕДИЈАЦИЈА ВО ПРОЦЕСОТ НА АФИРМАЦИЈА НА ЕВРОПСКИОТ, РЕЛИГИСКИ ИДЕНТИТЕТ	263
32. Iliev Krste, Pop-Zarjeva Natalija - THEMATIC AND TEXTUAL COMPARISON OF THE TRAGEDIES HAMLET BY WILLIAM SHAKESPEARE AND ANTIGONE BY SOPHOCLES.....	275

33. Иљина Татјана - ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СЛУЖЕБНЫХ СЛОВ В РУССКИХ И АНГЛИЙСКИХ СЛОЖНОПОДЧИНЕННЫХ ПРЕДЛОЖЕНИЯХ: ТРУДНОСТИ ПЕРЕВОДА	283
34. Iskrev Dimitar - KEY CHARACTERISTICS OF SUCCESSFUL EDUCATIONAL COUNSELING OF SCHOOL'S CLASS.....	291
35. Jakimovska Svetlana - ON TRANSLATION OF CHURCH-SLAVONIC ORTHODOX TERMS IN FRENCH.....	297
36. Jankova Natka, Jovcheska Silvana - THE ART OF BUSINESS ENGLISH	307
37. Јованов Јане - ПЕРСПЕКТИВИ ЗА НОВИ УЧЕБНИЦИ ПО СТРАНСКИ ЈАЗИК	315
38. Јованов Јане, Ромашевска Катерина - „ИЗГУБЕНАТА ГЕНЕРАЦИЈА“ – „ИЗГУБЕНА“ НИЗ ИСКУСТВАТА И ЗНАЧЕЊЕТО.....	323
39. Јорданов Киро, Чапова Загорка - ВЛИЈАНИЕТО НА СОЦИЈАЛНИТЕ МРЕЖИ ВРЗ НАСТАВАТА И ОДНОСОТ НАСТАВНИК – УЧЕНИК.....	333
40. Јосимовска Верица - КНИЖЕВНОСТА КАКО СВЕДОК НА ИСТОРИЈАТА	345
41. Југрева Марија - ДИСТОПИСКА ЛИТЕРАТУРА – ПРЕДВЕСНИК НА ИДНИНАТА ИЛИ САМО ТРЕНД ВО МОДЕРНАТА ЛИТЕРАТУРА.....	351
42. Караниколова-Чочоровска Луси - ЖЕНСКИОТ ИДЕНТИТЕТ И МЕНТАЛИТЕТ НА ЕДНА РУСКА И ЕДНА МАКЕДОНСКА АНА (ИЛИ: ЗА РОДОВАТА „ДРУГОСТ“ НА ТОЛСТОЕВАТА “АНА КАРЕНИНА“ И НА „АНА“ НА ЈОВАН КОТЕСКИ).....	357
43. Касаповска-Чадловска Милена - КОНСТРУКЦИИ СО АТРИБУТИВНИ ГЛАГОЛИ ВО ФРАНЦУСКИОТ ЈАЗИК И НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	365
44. Кеџан Ана - WAS CATHERINE EARNSHAW A VAMPIRE? A REVISITING OF WUTHERING HEIGHTS.....	377
45. Китанов Блаже, Китанова Ирена – ТАЈНАТА НА РУЖАТА ВО МАЛИОТ ПРИНЦ НА ЕГЗИПЕРИ.....	385
46. Китанова Ирена, Петрова Ѓорѓева Емилија, Мирасчиева Снежана, Коцева Даниела – ЧИТАЊЕТО И РАБОТАТА СО ТЕКСТ ВО ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА.....	393
47. Ковалев Геннадий - К ВОПРОСУ ОБ АВТОБИОГРАФИЗМЕ В РОМАНЕ А.С.ПУШКИНА «ЕВГЕНИЙ ОНЕГИН».....	401
48. Кожинкова Весна - КОСМОПОЛИТИЗМОТ ВО ТВОРЕШТВОТО НА КОЛБЕ И ЛАФАЗАНОВСКИ.....	409
49. Коробов-Латынцев Андрей - «СМЕРТЬ УНИВЕРСИТЕТА» РЕКОНСТРУКЦИЈА ФИЛОСОФИИ ОБРАЗОВАНИЯ ФРИДРИХА НИЦШЕ (ПО РАБОТЕ «ЛЕКЦИИ О БУДУЩНОСТИ УНИВЕРСИТЕТА»).....	417
50. Коцева Весна, Тодорова Марија, Уланска Татјана - ПРЕГЛЕД НА КРИТИЧКИТЕ ИНТЕРПРЕТАЦИИ НА КРЕШЕНОВИОТ МОДЕЛ НА УСВОЈУВАЊЕ/УЧЕЊЕ НА НЕМАЈЧИН ЈАЗИК.....	423
51. Коцева Даниела, Мирасчиева Снежана, Петрова-Ѓорѓева Емилија, Китанова Ирена - КУЛТУРА, ГЛОБАЛИЗАЦИЈА, ИДЕНТИТЕТ	431

52. Krsteva Marija - BIOGRAPHICAL FICTIONS ABOUT THE GREAT AMERICAN AUTHORS F. SCOTT FITZGERALD AND ERNEST HEMINGWAY	439
53. Кузмановска Драгана, Шекеринова Емилија - ИНФОРМАЦИСКИ И КОМУНИКАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ ВО СОВРЕМЕНАТА НАСТАВА ВО СРЕДНИТЕ УЧИЛИШТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	449
54. Kurteshi Voglushe, Gulevska Valentina - COMPARATIVE MONITORING OF BEHAVIOR OF PROBLEMATIC PUPILS IN KOSOVO AND MACEDONIA	457
55. Kyrchanoff Maksym W. - LITERATURIZING MODERNIZATIONS IN PRE- AND POST-MODERN SOCIETIES: DESTRUCTION OF ARCHAICNESS IN CONTEXTS OF INTELLECTUAL OPPOSITIONS OF BARBARISM AND CIVILIZATION CATEGORIES IN HISTORICAL TIME	463
56. Kyuchukova Sylvia - INCLUSION OF CHILDREN RAISED IN INSTITUTIONS TO THE DEVELOPMENTS IN THE SPHERE OF HEALTH BEHAVIOR.....	475
57. Лапыгина Мария – СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЕКСИЧЕСКИХ СРЕДСТВ СОЗДАНИЯ ПОЛОЖИТЕЛЬНОГО ИМИДЖА ПОЛИТИКА В РУССКИХ И СЕРБСКИХ СМИ	483
58. Леонтиќ Марија - A1 и A2 ЗАЕДНИЧКИ РЕФЕРЕНТНИ РАМНИШТА НА ЗАЕДНИЧКАТА ЕВРОПСКА РЕФЕРЕНТНА РАМКА ЗА ЈАЗИЦИ И НИВНАТА ПРИМЕНА ПРИ ПОДГОТВУВАЊЕ УЧЕБНИЦИ ЗА УЧЕЊЕ ТУРСКИ ЈАЗИК ВО ТУРЦИЈА И ВО МАКЕДОНИЈА	489
59. Мајхошев Андон – ГОВОР НА ОМРАЗА ВО ТРАДИЦИОНАЛНИТЕ МЕДИУМИ ВО РМ. ПРИМЕРИ ОД РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	501
60. Макаријоска Лилјана, Ѓорѓиоска Жаклина - ЦРКОВНОСЛОВЕНСКИТЕ ЛЕКСИЧКИ ЕЛЕМЕНТИ ВО ПОЕЗИЈАТА НА МИХАИЛ РЕНЦОВ	509
61. Малинов Зоранчо - ШТИП, „ЧЕТ’РСЕ“ И УНЕСКО - КАКО ДА СЕ ИСКОРИСТИ ВПИШУВАЊЕТО НА ШТИПСКИОТ ОБИЧАЈ НА СВЕТСКАТА РЕПРЕЗЕНТАТИВНА ЛИСТА НА НЕМАТЕРИЈАЛНО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО	515
62. Мануковска Татјана – ЗИМНИЕ СВЯТКИ В С. ПЕРШИНО И СИНИЕ ЛИПЈАГИ НИЖНЕДЕВИЦКОГО РАЙОНА ВОРОНЕЖСКОЙ ОБЛАСТИ.....	523
63. Марковиќ Михајло, Новотни Соња - ЗА НЕКОИ СЛОВЕНСКИ ЈАЗИЦИ (МИНАТО, СЕГАШНОСТ И ИДНИНА)	533
64. Меркулова Инна - ПАРАМЕТРИЧЕСКИЈ АНАЛИЗ ЛЕКСИКИ МАКЕДОНСКОГО ЈАЗИКА	541
65. Меркулова Ирина, Марјана Розенфелд - ЯЗЫКОВАЯ ИГРА В РОССИЙСКИХ РЕКЛАМНЫХ ТЕКСТАХ	549
66. Методијески Дејан, Голаков Костадин - ПРЕГЛЕД НА ПОЗНАЧАЈНИТЕ ТУРИСТИЧКИ ВОДИЧИ	555
67. Мирасчиева Снежана, Коцева Даниела, Петрова-Ѓорѓева Емилија, Китанова Ирена - ПОВРЗАНОСТА МЕЃУ ОБРАЗОВАНИЕТО, ПРАКТИКАТА И ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНИТЕ ЦЕЛИ ВО ОПШТЕСТВЕН КОНТЕКСТ	565

68. Мирчева-Бошевска Билјана - МОЖНОСТИ И НАЧИНИ ЗА ПРЕВОД НА ФРАЗЕМИТЕ	573
69. Михайлова Елена, Цзяннань Чжан - КОНЦЕПТ «МУЗЫКА» В ТВОРЧЕСТВЕ С.В. РАХМАНИНОВА В КОНТЕКСТЕ РАЗЛИЧНЫХ ИСКУССТВ	581
70. Михајловиќ Костадиновска Сања – МЕТАФОРИТЕ ЗА ДОН КИХОТ ВО МАКЕДОНСКИ КОНТЕКСТ	591
71. Молчанова Н. - АСТРАЛЬНИЙ КОСМОС КОНСТАНТИНА БАЛЬМОНТА	605
72. Moretti Violeta - LATIN PROVERBS AS A TWO-WAY ROAD OF CULTURAL TRANSFER	615
73. Нацев Трајче, Веселинов Драган - КУЛТУРНАТА ИСТОРИЈА НА ШТИП ВО ПРАИСТОРИЈАТА	623
74. Недјурмагомедов Георгий - СОДЕРЖАНИЕ ТЕОРИЙ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ СТАРШЕКЛАСНИКОВ РЕАЛИЗУЕМЫХ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ В ШКОЛАХ СЕВЕРНОГО КAVKAZA	631
75. Ниами Емил - ПОЛИТКОРЕКТНОСТА ВО МАКЕДОНСКАТА ЈАЗИЧНА СРЕДИНА	639
76. Никодиновски Звонко - СЕМИОЛОГИЈАТА НА ЖЕНАТА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК - ЖЕНАТА ВООПШТО И ФИЗИЧКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ЖЕНАТА	645
77. Николовска Кристина - ПОЕТСКИОТ БЛЕСОК НА ГЕНАДИЈ АЛГИ ВО МАКЕДОНСКИ КОНТЕКСТ	655
78. Ничева Весна, Ашкилова Маја, Иванова Адријана - ПРОФЕСИОНАЛНИОТ ИДЕНТИТЕТ НА НАСТАВНИКОТ – КОМПЕТЕНТЕН НАСТАВНИК НА 21- ВЕК	663
79. Новотни Соња, Марковиќ Михајло - КОНТРАСТИВНОСТ НА ДИЈАХРОНИЈАТА НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ПРИКАЖАН ПРЕКУ СТАРОСЛОВЕНСКИТЕ РАКОПИСИ	669
80. Орлов Алексей - ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ПОРТРЕТ РЕВОЛЮЦИИ В КНИГЕ ИВАНА БУНИНА «ОКАЯННЫЕ ДНИ»	681
81. Петрова Снежана – ИНТЕРКУЛТУРНОСТА ВО КОМУНИКАЦИЈАТА (РАЗМИСЛУВАЊА ЗА КУЛТУРНО-ЦИВИЛИЗАЦИСКИТЕ И ОБРАЗОВНИТЕ ПЕРСПЕКТИВИ)	691
82. Петрова-Ѓорѓева Емилија, Коцев Митко - ВОСПИТНАТА ФУНКЦИЈА НА УЧИЛИШТЕТО ВО СОВРЕМЕНОТО ОПШТЕСТВО	699
83. Петрова-Ѓорѓева Емилија, Мирасчиева Снежана, Китанова Ирена, Коцева Даниела - СОВРЕМЕНОТО УЧИЛИШТЕ КАКО ОРГАНИЗАЦИСКИ СИСТЕМ	707
84. Петрова-Џамбазова Снежана – МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ВО ТЕЛЕВИЗИСКИТЕ РЕКЛАМНИ ПОРАКИ	713
85. Петровска-Кузманова Катерина - МАКЕДОНСКИТЕ ОБРЕДНИ ПОВОРКИ ВО ИСТРАЖУВАЊАТА НА НИКИТА ИЛИЧ ТОЛСТОЈ	719

86. Popova Ana - THE REPRESENTATION OF ST. NICHOLAS THE WARM-HEARTED PROTECTOR AND ST. SIMEON THE STILYTES IN THE CHURCH OF ST. GEORGE AT POLOŠKO	727
87. Pop-Zarjeva Natalija, Iliev Krste - THE BYRONIC HERO: EMERGENCE, ISSUES OF DEFINITION AND HIS PROGENIES	741
88. Попоска Соња - АКЦЕНТОТ И АКЦЕНТСКИТЕ ЦЕЛОСТИ ВО ЈАЗИКОТ НА МЕДИУМИТЕ	749
89. Правдина Ирина - КОНТРАСТИВНИЙ АНАЛИЗ ТЕРМИНОВ РОДСТВА В ДИАХРОНИЧЕСКОМ АСПЕКТЕ (НА МАТЕРИАЛЕ РУССКОГО И СЕРБСКОГО ЯЗЫКОВ).....	759
90. Пресилска Јасмина – ВЛИЈАНИЕТО НА ФРАНЦИЈА И ФРАНЦУСКИОТ ЈАЗИК ВРЗ РАЗВОЈОТ НА ОБРАЗОВАНИЕТО И КУЛТУРАТА ВО БИТОЛА	765
91. Продановска Весна - ВАЖНОСТА И ПРИОДИТЕ ПРИ ПРЕДАВАЊАТА ПО ПРАВИЛЕН ИЗГОВОР ВО ИЗУЧУВАЊЕТО НА АНГЛИСКИОТ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК.....	775
92. Пухова Татјана - РАСТИТЕЛЬНЫЕ ОБРАЗЫ В ВОРОНЕЖСКИХ КАЛЕНДАРНЫХ ОБРЯДАХ	785
93. Ramadanski Draginja L. - SOVIET BOOK OF THE DEAD	797
94. Ряполов Сергей - ВВЕДЕНИЕ В ФИЛОСОФИЮ» ВАСИЛИЯ НИКОЛАЕВИЧА КАРПОВА И ФОРМИРОВАНИЕ ОРИГИНАЛЬНОЙ РУССКОЙ ФИЛОСОФСКОЙ ТРАДИЦИИ	805
95. Сандева Васка, Деспот Катерина - АРХИТЕКТОНСКИ ЗАВЕСИ ВО ПРОСТОР ПРИЧИНА ЗА ДРАМАТИЧНОСТ ВО ПРОСТОР.....	817
96. Сидорук Екатерина - «МАССОВЫЙ» ЧЕЛОВЕК В КОНТЕКСТЕ РОЕВОЙ ЖИЗНИ (НА ПРИМЕРЕ ПОВЕСТИ «ГОЛУБОЕ И КРАСНОЕ», РАССКАЗА «КЛЮЧАРЕВ И АЛИМУШКИН»)	825
97. Симионска Магдалена - МОРФОСИНТАКСАТА И МЕСТОПОЛОЖБАТА НА ПРИЛОШКИТЕ ОПРЕДЕЛБИ ЗА НАЧИН ВО АНГЛИСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	829
98. Симоска Силвана – ГЕРМАНСКО-МАКЕДОНСКИ ЗАЕМКИ И/ИЛИ ЛАЖНИ ПАРОВИ.....	839
99. Sîrbu Otilia - BETWEEN SACRED AND PROFANE.....	857
100. Smilkova Viktorija - INTER-LINGUSTIC ANALYSYS OF APOLOGIES IN MACEDONIAN AND ENGLISH	863
101. Ставрева Веселиновска Снежна, Кирова Снежана - КОРЕЛАЦИЈА И ИНТЕГРАЦИЈА НА НАСТАВНИТЕ СОДРЖИНИ СО ЕКОЛОШКА ТЕМАТИКА НА ЧАСОВИТЕ ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК ВО ОСНОВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО Р. МАКЕДОНИЈА	877
102. Стојанов Трајче - ДОСТОЕВСКИ КАКО ЛИТЕРАЛИЗАЦИЈА НА ФИЛОСОФИЈАТА НА СОЛОВЈОВ	887

103. Стојаноска Иванова Татјана, Анастасовски Иван, Томевска Илиевска Елизабета - ИНТЕРКУЛТУРНИОТ ДИЈАЛОГ И СПОРТОТ	899
104. Сулејмани Умит, Челик Махмут - МЕТОДИ И ТЕХНИКИ НА ЧАСОВИТЕ ПО ТУРСКИ ЈАЗИК И КНИЖЕВНОСТ СПОРЕД ПРОЦЕСИТЕ НА КОГНИТИВНОТО УЧЕЊЕ	905
105. Тамкина Вера - МУЗЕЙНОЕ ЕКСПОНИРОВАНИЕ КАК ХУДОЖЕСТВЕННА ПРАКТИКА НА СОВРЕМЕННОМ ЕТАПЕ.....	915
106. Танеска Александра П., Здравковска-Адамова Благојка - ИСКАЖУВАЊЕ МИНАТОСТ СО СУМ И ИМАМ-КОНСТРУКЦИИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК СО ОСВРТ НА НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО АЛБАНСКИОТ ЈАЗИК.....	923
107. Тантуровска Лидија - „МАША И МЕДВЕДЪ“ НА МАКЕДОНСКИ	933
108. Тасевска Марица - ЗАСТАПЕНОСТА НА ГЕРМАНСКИТЕ ЈАЗИЧНИ ВАРИЕТИТЕ ВО АВСТРИЈА ВО УЧЕБНИЦИТЕ ПО ГЕРМАНСКИ Ј АЗИК КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК „SCHRITTE INTERNATIONAL“.....	943
109. Тернова Татјана - ИСТОРИЧЕСКАЯ КОНЦЕПЦИЈА А. МАРИЕНГОФА В РОМАНЕ «ЕКАТЕРИНА»	951
110. Тефова Маја Ѓ. - ВОСПИТНО-ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС / НАСТАВАТА ДЕНЕС	959
111. That Thanh-Vân Ton – LA COMMUNE DE PARIS: UNE PAGE D’HISTOIRE MÉCONNUE, DÉFORMÉE VOIRE OUBILÉE.....	971
112. Тихонова Ольга - ОСНОВЫ ТИПОЛОГИИ И ЭВОЛЮЦИЈА РОМАНТИЧЕСКОГО ГЕРОЯ В ЛИТЕРАТУРЕ XIX ВЕКА	979
113. Тодорова Марија, Коцева Весна - ШПАНСКИОТ ЈАЗИК ВО ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА.....	989
114. Тоевски Свето - ЗНАЧЕЊЕТО НА СОВРЕМЕНИТЕ ПЕДАГОШКИ ТЕОРИИ И НА ЕФЕКТИВНАТА ИНТЕРАКТИВНА НАСТАВА - ПОГЛЕД НА ПРАКСАТА НА МАКЕДОНСКИТЕ ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТИ И НА ЈАЗИЧНИОТ ОДДЕЛ НА МИТ ИНСТИТУТОТ	997
115. Трајкова Мира - АКЦИОНА ПЕРСПЕКТИВА ВО УЧЕБНИЦИТЕ ЗА НАСТАВАТА ПО ФРАНЦУСКИ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК: AGENDA И VITET	1017
116. Уланска Татјана, Кузмановска Драгана, Кирова Снежана - СЕМАНТИЧКА СПОРЕДБА НА ТЕРМИНОЛОГИЈАТА НА СРОДСТВО ВО АНГЛИСКИОТ И ГЕРМАНСКИОТ СО МАКЕДОНСКИОТ И СРПСКИОТ ЈАЗИК	1029
117. Фролова Анна - ЯЗЫК КЛАССИКИ И ЯЗЫК СОВРЕМЕННОСТИ В ПЬЕСАХ-РЕМЕЙКАХ С. КУЗНЕЦОВА И О. БОГАЕВА «НЕТ ПОВЕСТИ ПЕЧАЛЬНЕЕ НА СВЕТЕ...» И С. ЖАТИНА «РОМЕО И ДЖУЛЬЕТТА: ВОРОНЕЖСКИЕ СТРАДАНИЯ».....	1035
118. Холина Дарња - ЭКСПРЕССИВНЫЙ СИНТАКСИС В ПОЭЗИИ У.Б. ЙЕЙТСА.....	1043

119. Хохонин Дмитрий - МЕТАФОРИЧЕСКОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ НАИМЕНОВАНИЙ ЛИЦ, СВЯЗАННЫХ С МУЗЫКАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ И ПРОФЕССИЕЙ	1053
120. Христовска Соња – ЈАЗИКОТ ВО МОИТЕ СОНОВИ И СОНОВИТЕ НА МОИТЕ БЛИСКИ	1063
121. Цветановски Гоце - МАКЕДОНСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ НА НЕКОИ РУСКИ ФРАЗЕОЛОГИЗМИ	1071
122. Цубалевска Мери - АСПЕКТИ НА ПРОУЧУВАЊЕ НА СТАРΟΣЛОВЕНСКАТА ЛЕКСИКА	1079
123. Челик Махмут, Сулејмани Умит - КРИТИЧКИ ОСВРТ КОН ЗБИРКАТА РАСКАЗИ „СЕДМОГЛАВИОТ ЏИН“ НА МУСТАФА КАРАХАСАН	1089
124. Чернобаева Алла - ПРЕДСТАВЛЕНИЯ О ГРЕХЕ И О ВОЗМЕЗДИИ В ВОРОНЕЖСКИХ ДУХОВНЫХ СТИХАХ	1097
125. Чуносова Ирина - РАЗВИТИЕ ВЫРАЗИТЕЛЬНОСТИ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ РЕЧИ: ПРАКТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ	1103
126. Швецова Ольга - ЯЗЫКОВОЙ ОБРАЗ АНТИУЧЁНОГО (НА МАТЕРИАЛЕ ПОВЕСТИ И. ГРЕКОВОЙ «КАФЕДРА»).....	1109
127. Шутаров Васко - ДИНАМИЗИРАЊЕ НА КУЛТУРНАТА ДИПЛОМАТИЈА ВО РУСКО-МАКЕДОНСКИТЕ ОДНОСИ, НАЈНОВИ ПОКАЗАТЕЛИ.....	1117

УДК: 811.163.3'373.45=112.2

ГЕРМАНСКО-МАКЕДОНСКИ ЗАЕМКИ И/ИЛИ ЛАЖНИ ПАРОВИ

Силвана Симоска¹

Апстракт

При заемањето, односно импортирањата на лексички единици од еден јазик во друг, во зависност од графиските системи и од степенот на сродност на јазиците, се активираат формални и семантички адаптативни процеси. Кај јазиците со различен графиски систем формалната адаптација на заемката нужно се манифестира со нејзино фонолошко-морфолошко преобликување и приспособување на принципите на јазикот примател. Поаѓајќи од Сосировата двостраност на јазичниот знак (форма која се врзува за содржината како двете страни на лист хартија), со позајмената форма би требало да се импортира и за неа неделиво прикачената содржина, односно семантичка екстензија. Тоа е случај, како по правило, кај голем број заемки. Ова по форма и по содржина релативно хомогено множество заемки нема да биде во фокусот на нашето истражување. Ние ќе се посветиме во нашата анализа, пред сè, на оние заемки чија семантика варира во однос на семантиката во изворниот јазик, а едновременно го сочинува прагот кон лажните парови. Во зависност од семантичкиот развој на заемките во јазикот примател, тие потенцијално можат да се претворат во лажни парови, односно во лексеми што се формално слични/идентични со својот етимон, а семантички делумно или целосно се разликуваат од него. Спроведената анализа на овој тип германски заемки во македонскиот, како и во случај на заеднички заемки од трети јазици (сп. мак. *академик* vs. герм. *Akademiker*) покажува семантички дивергенции што ни дозволуваат двојна класификација на одредени лексички единици не само во категоријата заемка, ами и во категоријата лажен пар (сп. мак. *цигара* vs. герм. *Zigarre* ‘пура’).

Клучни зборови: *германско-македонски заемки, лажни парови, германизми, меѓународни заемки*

¹ Проф. д-р, УКИМ, Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје,
simoska@ukim.edu.mk

Вовед

Контакт-лингвистиката уште од дамнешни времиња се занимава со влијанијата и последиците на јазичните заедници во контакт, кои меѓу другото резултираат со т.н. интерференции, односно меѓујазични влијанија. Контакт-ситуациите можат да резултираат со дисбаланс, со еднонасочни или избалансирани, односно двонасочни, реципрочни интерференции (импортација и експортација на јазични единици). Сепак, почести се оние што се движат во еднонасочен правец; како што е случај со германските заемки во македонскиот јазик. Најнерезистентна компонента на граматиката во однос на интерференциите е лексиконот на еден јазик. Па така, трансферот на лексички единици, односно импортацијата на заемки си го наоѓа својот процут, пред сè, во состојба на нерамнотежа меѓу контакт-јазичите: престижен јазик во позиција на надреден јазик, т.е. со доминација на општествено-политички, научно-истражувачки или културно-уметнички план, која резултира и со јазична доминација, врши силно влијание врз јазик со подредена позиција.

1. Теориски согледби: заемка наспрема лажен пар

Во фокусот на нашево истражување се токму оние лексички единици што се позајмени, односно заемки од германско потекло преземени во македонскиот јазик (германизми), како и оние од меѓународен карактер (интернационализми)² што се подеднакво прифатени и во германскиот и во македонскиот јазик, а чија семантика варира во однос на изворната, односно на конкретната двојазична семантичка екстензија, допирајќи го полето на лажните парови. Под заемки подразбираме лексеми позајмени од други јазични ентитети приспособени на формално-семантичките конвенции на јазикот примател, додека за лажен пар го сметаме оној тандем зборови што располага со слично надворешно руво, а дивергира во однос на семантичката екстензија, предизвикувајќи лажен впечаток на семантичка конвергенција. Поаѓаме од тоа дека границата меѓу заемката и лажниот пар е мошне тенка. Колку што се навлегува повеќе во семантичката анализа на една заемка во споредба со нејзината екстензија во изворниот јазик, толку повеќе се кристализираат семантички нијанси што резултираат со потенцијално лажна, т.е. дивергентна употреба во јазикот примател. Факторите што влијаат врз процесот на заемањето, односно импортацијата на лексички единици од еден јазик во друг се повеќеслојни. Прототип на заемање е доминација на една јазична заедница во одредена сфера и

² За меѓујазичното заемање лексички единици во рамките на зборообразувањето сп. Симоска (Simoska 2012: 137, 121).

експортација и дисеминација на лексички единици низ јазичните заедници во подредена положба. Стручните термини вообичаено се преземаат напоредно со откритијата, процесите или пронајдоците (сп. Stanforth 2002: 811). Европското културно наследство всушност се предавало низ призмата на одредени јазични заедници што покажале извесна „прееминенција“ („pre-eminence“, *ibid.*) во одредена сфера. Според Стенфорт (*ibid.*) станува збор за следниве јазични заедници и нивните примат-сфери:

- Италијански: музика и банкарство
- Француски: политика, кујна, висока мода
- Германски: наука, технологија, филозофија
- Англиски: политика, технологија, спорт

Оваа „национална“ лексика се надградува со транслингвална научна терминологија на латинска (но и на грчка) основа што е распространета и разменета низ сите европски јазици („евролатинизми“, сп. Munske/Kirkness 1966 „Eurolatein“ ↑Stanforth 2002: 811).

Германско-македонски контакти: мотивација и мобилност на заемање

Непосредниот контакт на германското со јужнословенското јазично подрачје неминовно резултира со општествено-политички интеракции што се манифестираат и на ниво на лексички интерференции во вид на трајни лексички импортации во двете јазични насоки.³ Имено, како последица на географско-социолошките параметри што го обединуваат германското со јужнословенското јазично подрачје, статусот на германската лексика позајмена во македонскиот, но и во српскиот⁴, хрватскиот⁵, словенечкиот и во босанскиот, односно во јазиците што се етимолошки подведени во групата на јужнословенските јазици, а беа едновременно просторно опфатени во поранешната југословенска државна заедница, бележи ист или сличен развој, што не треба да нè изненадува со оглед на заедничките трендови во поглед на јазичното планирање во рамките на една држава, како и од аспект на преводните активности што придонесуваат за културни и

³ Заемките од овој вид непосреден јазичен трансфер главно реализиран по устен пат Блумфилд ги нарекува интимни („intimate borrowing“), односно блиски заемки („Nahentlehnungen“), додека оние што посредно, најчесто по писмен пат, навлегуваат во сите јазици ги нарекува меѓународни заемки („international borrowings“) (Bloomfield 1933: 461 ↑Stanforth 2002: 805-806).

⁴ По поразот на Отоманската империја Хабсбург се проширува и кон Србија.

⁵ Хрватскиот јазик отсекогаш бил - со оглед на непосредниот граничен контакт со Австрија - под влијание на германскиот. Во Хрватска аристократијата се ориентирала кон Австрија со Виена како главен културен центар. Железницата овозможува голем трансфер на лексика од домените на сообраќајот и занаетчиството во хрватскиот јазик. Првиот загребски весник излегува на германски јазик во 1789 год. („Der kroatische Korrespondent“).

јазични вкрстувања. Паралелизмот во развојот по ова прашање се заменува со државно-автономен и јазично-индивидуален пристап во периодот по осамостојувањето на поранешните југословенски републики, создавајќи јазични ентитети со сопствено јазично уредување надвор од поранешниот државен конгломерат. Па така, во зависност од побележити или поблаги пуристички побуди германизмите и другите зборови од странско потекло се истиснуваат од стандардниот вариетет, како на пример во хрватскиот, или остануваат релативно стабилни, каква што е состојбата со македонскиот јазик; на моменти се чини дури дека е денешната состојба потолерантна од онаа поранешната, барем што се однесува на лематизацијата на германизмите во современата македонска лексикографија, сп. *ташна* (ТРМЈ раз., ДРМЈ, *БТ, *РМЈ), *шофершајбна* (ТРМЈ, ДРМЈ, *БТ, *РМЈ), *шминкер* (*ВМ) денес со проширена екстензија ‚(прен.) лице што се дотерува, што внимава премногу на сопствениот надворешен изглед‘ (ТРМЈ), а првобитно само со значење ‚лице што се занимава професионално со шминкање‘ (ДРМЈ, БТ, РМЈ), *рикверц* (ДРМЈ, *ТРМЈ, *БТ, *РМЈ) и др. Врз основа на истражениот материјал од корпусот странски зборови во македонскиот јазик кој ни беше на располагање⁶ може да се констатира дека германската заемка и ден-денес ужива напоредно со германската култура висок престиж во македонскиот јазик, но со мали поместувања во споредба со периодот по Втората светска војна.

Што се однесува на германските заемки во македонскиот јазик, тие се, пред сè, на посреден начин навлезени во македонскиот, т.е. преку српскиот и хрватскиот како јазик посредник, односно преку поранешниот т.н. српскохрватски јазик. Непосредните контакти меѓу македонското и германскоговорното население се периферни. Станува збор за историски контакти во 13 и 20 век. Прочуените саксонски рудари не само што го пренесуваат своето богато работно искуство во македонските рудници од средината на 13 век на локалитетот Кратово, Злетово и Саса унапредувајќи го значително рударството во тоа време во Македонија, туку паралелно ја распостилаат и германската рударска лексика во македонскиот што и ден-денес се користи на дијалектно, но и на стандардно рамниште (*бренер* (Brenner), *сајла* (Seil), *шахта* (Schacht), *шлем* (Helm), *шут* (Schutt) и др. (сп. Алаѓозовски 1996: 188)). Во 20 век, пак, за време на Првата и Втората светска војна се остварува непосреден контакт на македонското население со припадниците на германскиот окупатор (сп. Дофлајн 2010, Ошлис 2009). Во земјите на поранешна Југославија по Првата светска војна (од 1918) повеќе се фаворизира германскиот јазик како странски јазик отколку

⁶ Во ексцерпцијата на германизмите од речникот на Белчев (БТ) ми помогнаа студентите (уч. 2015/2016) од Катедрата за германски јазик и книжевност на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје: Сашка Грујовска (координатор), Марија Стојановска, Ангела Димитрова, Ангела Ќовкароска, Симона Кулевска, Ева Ѓоргиоска, Сашо Данилов.

англискиот и/или францускиот; денес веќе насекаде доминира англискиот јазик.

Германскиот јазик покажува доминација во голем број научно-стручни, општествено-политички и културно-уметнички полиња од каде што се преземени германски заемки и во македонскиот.⁷ Некои од нив ќе посочиме во продолжение (во заграда се наведува германскиот етимон што не мора да соодветствува со узусот во современиот македонски јазик; за семантичкиот сооднос меѓу етимонот и заемот ќе стане подолу збор):

▪ **сообраќај, технологија, автомобилизам:** *анласер* (Anlasser) (БТ, ДРМЈ (нестанд.); *РМЈ, *ТРМЈ), *ауспух* (Auspuff), *блиц* (Blitz), *гепек* (Geräek) (БТ, ДРМЈ, *ТРМЈ, *РМЈ), *курбла* (Kurbel), *лер* (Leerlauf), *раткапна* (Radkappe), *рикверц* (rückwärts), *хебла* (Hebel), *шинобус* (Schienenbus), *шофершајбна* (Windschutzscheibe) и др.

▪ **занаетчиство/продукција/трговија:** *барака* (Baracke), *дипла* (Dübel), *лајсна* (Leiste), *малтер* (Mörtel), *швајсарпарат* (Schweißapparat), *швајсер* (Schweißer), *швајсува* (schweißen), *шлајфува* (schleifen), *шлиф* (Schliff), *шмиргла* (schmirgeln), *шнајдер* (Schneider; ТРМЈ, РМЈ: раз.), *шперплоча* (Sperrplatte), *шрафцигер* (Schraubenzieher), *мутер* (Mutter), *фелер* (Fehler; ‚дефект во производството‘ (РМЈ), *фелеричен* (fehlerhaft), *фушеррај* (Pfuscherei), *шлеп* (Schleppkahn/Lastkahn), *штанд* (Stand), *тапета* (Tapete), *тапетар* (‚занаетчија што се занимава со тапазирање на мебел‘ ТРМЈ), *тапетира* (‚обложува ѕидови со тапети‘ ТРМЈ), *тапацир* (‚ткаенина, кожа, скај и сл. со кои се обложуваат делови од мебелот‘ ТРМЈ; ‚Möbelstoff, Bezugstoff für das Polstermöbel ‚gepolstertes Möbel‘‘ DUDEN), *тапацира* (‚обложува со ткаенина, кожа и сл. дел од мебел‘ ТРМЈ), *тапациран мебел* (Polstermöbel), како и со занаетчиството, трговијата конотирани лексеми: *талир* (‚стара сребрена монета‘ ТРМЈ, ДРМЈ < Taler; *РМЈ), *тишлер* (Tischler), *штрајк* (Streik), *штрајкува* (streiken), *штрајкувач* (Streikender), *штрајкбрехер* (Streikbrecher), *шверц* (Schwärzung), *шверцер* (Schwärzer), *шверцува* (schwärzen) и др.

▪ **гастрономија:** *вирила* (Würstel/Würschtel), *ементалер* (Emmentaler), *есцајг* (Esszeug), *кнедла* (Knödel), *кригла* (Krügel), *талер* (Teller) ‚плитка, обично дрвена чинија‘ (ТРМЈ, ДРМЈ), *шмек* (Geschmack), *шлаг* (Schlagsahne), *шницла* (Schnitzel), *шпајз* (Speisekammer), *шпаргла* (Spargel), *шпикува* (spicken), *шпорет* (Sparherd), *шприцер* (Spritzer), *шунка* (Schinken), **пекарство:** *векна* (Wecken), *земичка* (Semmel), *кифла* (Kipfel), *лајбица* (Laibchen), *штрудла* (Strudel) (сп. Гацов 1981: 29-32) и др.

▪ **текстилна индустрија/мода/облека:** *фалта* (Falte), *шнајдер* (Schneider), *шлафрок* (Schlafrock), *шлиц* (Schlitz), *шпенадла* (ТРМЈ, РМЈ,

⁷ За интернационализмите, заемот од турско потекло, како и за заемот од калките од други јазици во зборообразувањето на македонскиот јазик сп. Симоска (2010: 137-141).

ДРМЈ)/шпенагла (ТРМЈ, ДРМЈ: раз.) (Stecknadel) *штикла* (Stöckel/Stöckelabsatz), *штоф* (Stoff) и др.

- **воена терминологија:** *бункер* (Bunker), *фирер* (Führer), *шмајзер* (Schmeißer-Maschinenpistole), *штаб* (Stab), *штик* (<Stich/Stichwaffe, Bajonett), *штурм* (Sturm) и др.

- **медицина:** *гихт* (Gicht), *рендген* (Röntgenapparat), *шлог* (Schlaganfall), *шок-соба* (Schockraum/Reanimationsraum), *шприц* (Spritze) и др.

- **администрација:** *паус-папир* (Pauspapier), *шрифт* (Schrift), *штембил* (Stempel) и др.

- **забава/музика/уметност/литература/филозофија:** *блех-музика* (Blechmusik), *танц* (Tanz), *танцува* (tanzen), *танц-мајстор* (Tanzmeister), *шлагер* (Schlager), *штимунг* (Stimmung), *штимува* (stimmen), *шток* (Stoß), *штафелај* (Staffelei), *лајтмотив* (Leitmotiv), *штурм и дранг* (Sturm und Drang), *шунд* (Schund), *шунд-литература* (Schundliteratur), *шланк* (schlank), *шминка* (Schminke), *геиталт-теорија* (Gestalttheorie) и др.

- **слободно време/спорт:** *шличу(г)и* (Schlittschuhe), *ролишуи* (Rollschuhe), *шпил* (Spielkarten) и др.

2. Заемката и интеграцијата во новиот јазичен систем

Заемките и туѓите зборови се разликуваат врз основа на степенот на интеграција во јазикот примател (Tesch 1978: 4 и понатаму). Интеграцијата се реализира на повеќе рамништа од коишто графиското, фонолошкото и морфолошкото ги супсумираме под надворешни (формални) интегративни процеси на заемката (сп. ПМЈ 2015), а пак семантичките под внатрешни (содржински) интегративни процеси, во согласност со Сосировата двостраност на јазичниот знак. Ќе наведеме неколку примери за споменатите интегративни процеси на различните рамништа.

Графиско рамниште: приспособување кон изворни графиски (правописни) конвенции, на пр. *Emmentaler* – *ементалер*, *Schlitz* – *шлиц*, *Sparherd* – *шпорет*, *Stab* – *штаб*

Фонолошко рамниште: приспособување кон изворни фонолошки конвенции, на пр.

- германските прегласи (умлаути) се предаваат со следниве предни вокали/графеми:

ä < e (*Geländer* – *гелендер*, *Geräusch* – *генек* (БТ)),

ö < e (*Knödel* – *кнедла*, *Röhre* – *перна*),

ü < и (*Würstel/Würschtel* – *вуршла*, *Fülle/Füllung* – *фул*, *dünsten* – *дунстува*),

- замена на звучната согласка *б* со безвучниот парник *n*, т.е. замена на *mediae* со *tenues* во почетна позиција: герм. *Blech* – мак. *плек* (исклучок:

блех-музика –Blechmusik), герм. *Busserl/Bussel* - мак. *нуслици*, герм. *Butter* - мак. *нутер* (за понатамошни примери сп. Гацов 1981) и др.⁸

Морфолошко рамниште: приспособување кон изворните морфолошки конвенции; овде се засегнати, во прв план, оние зборообразувачки морфеме што се лоцирани од десната страна на базичната морфема, т.е. суфиксите коишто се познати по својата генусиндикаторска функција, па така германските оригинали претрпуваат промена на граматичкиот род со инверзија на финалните фонеме, претворајќи го суфиксот *-el* (m) во мак. *-ла* (f), како на пр. кај *кригџла* (f) < герм. *Krügel* (m), *шпруџла* (f) < *Strudel* (m). Но има и голем број заемки со нулта промена на морфолошки план, т.е. репликата (заемка) и моделот се идентични: *штекер* < *Stecker*, *тишлер* < *Tischler*, *инајџер* < *Schneider* и др.

Семантичко рамниште: Анализата на заемките на семантичко рамниште се стемели на методи применувани од научници од германската (во смисла на Germanic, germanisch) провениенција, како што се авторите Картагена/Гаугер (Cartagena/Gauger 1989), кои ја имаат разработено теоријата за лажните парови кај јазичниот тандем германски-шпански, како и англискиот научник Хоуп (Hope), чија метода ја применува и познатиот хрватски научник Рудолф Филиповиќ во своите истражувања за заемките во хрватскиот јазик (сп. Marina Radčenko 2006: 147). На семантичко рамниште можни се крајни дивергенции: од целосно прифаќање на семантичката екстензија познато во рамките на примарната адаптација на Филиповиќ (Filipović 1986; а преземено и кај Radčenko 2006, Бабамова 1993: 22) и како нулта семантичка адаптација до нејзино отстапување до мера на „непрепознатливост“, феномен познат во литературата и под називот „лажен пар“. Следствено, најдалеку лоцирани од изворната семантика се лажните парови, т.е. зборовите со иста форма, но со делумно или целосно „неверна“ семантика. Што се однесува на теоријата на лажните парови Картагена и Гаугер (Cartagena/Gauger 1989: 581) посочуваат вкупно 6 поттипови за кои ќе наведеме и некои германски примери:

1. Вистински лажен пар („*eigentliche falsche Freunde*“, „*semantische Interferenz*“): материјална сличност, но семантичка дивергентност; в. примери подолу.
2. Едно од двете или повеќе значења на збор во еден јазик се совпаѓа само со едно значење со зборот со иста или слична материјална, т.е. формална сличност во друг јазик. Филиповиќ (1986) го нарекува ова „намалување на бројот на значењата“ („*suženje broja značenja*“); в. примери подолу.

⁸ Сп. Франц.-герм. фонолошки адаптации: *douche* < туш/*Dusche*, *bureau* < биро/*Büro*, *façade* < фасада/*Fassade*.

3. Значењата на еден збор (сигнификант) во еден јазик (хомонимија и полисемија) се делат на две лексеми во друг јазик: на пр. герм. *Bank* – мак. 1. *банка* 2. *клуча*; мак. *сон* герм. 1. *Schlaf* 2. *Traum*
4. Опасност од материјална интерференција („materielle Interferenz“): *la copia* (*la copia) – герм. *die Kopie*
5. Петтиот тип лажни парови кај Картагена/Гаугер се однесува на различниот граматички род (генус) кај исти или слични зборови во два различни јазици: (в. горе *кригла* (ж.) – *der Krügel* (м.))
6. Опасност од материјално пренесување („Gefahr der materiellen Übertragung“): герм. *der Film* – шп. *la película* (*el film/e), герм. *die Banane* – шп. *el plátano* (*la banana).

3. Германско-македонски заемки и/или лажни парови (германизми во македонскиот јазик)

Поаѓајќи од Сосировата двостраност на јазичниот знак (форма која се врзува за содржината како двете страни на лист хартија) со позајмената форма би требало да се импортира и за неа неделиво прикачената содржина, односно семантичка екстензија. Тоа е главно како по правило кај голем број заемки случај со нулта семантичка адаптација. Ова по форма и по содржина релативно хомогено множество заемки нема да биде во фокусот на нашето истражување. Ние ќе се посветиме во нашата анализа, пред сè, на оние заемки чија семантика варира во однос на семантиката во изворниот јазик, т.е. на онаа појава што е условно речено попроблематична и позната во литературата под терминот лажен пар, т.е. лексемите што се формално слични/идентични а семантички се разликуваат целосно или делумно. Спроведената анализа на корпусот германски заемки во македонскиот јазик, како и на заеднички заемки од трети јазици (сп. мак. *академик* vs. герм. *Akademiker*) покажува семантички дивергенции што ни дозволуваат двојна класификација на одредени лексички единици не само во категоријата заемка, ами и во категоријата лажен пар. Врз основа на спроведеното истражување на конкретниот германско-македонски корпус (прилог речници) ги разликуваме следниве поттипови заемки и/или лажни парови:

а.) Дијахрониско-синхрониски заемки и/или лажни парови

Значењето на германскиот оригинал се презема во современиот македонски (словенечки, хрватски, српски) јазик од постара епоха на германскиот јазик.

- мак. *Фраер* vs. герм. *Freier*

Во заемката *фраер* (раз., ‘момче кое со своето ноншалантно однесување, начин на облекување и сл. е популарно во друштвото’ (ТРМЈ), ‘момче оддадено на лесен живот, безделник, авантурист’ (РМЈ)) во македонскиот

јазик е всушност трансферирано архаичното значење на *Freier*, оној што задева/гиба девојка/мома‘ (< ‘jemand, der um ein Mädchen freit; Bewerber‘ (DO); ‘Brautwerber, Verlobter‘ (KF)) < *freien*, ‘um eine Frau werben‘ (KF), ‘задева/гиба/запросува жена‘, а се сведува на старосаксонскиот збор *frī* ‘(Ehe)Frau’ ,жена, сопруга‘ < гот. *frijon* ‘сака’ < старословенски *prijati* ,hold sein, lieben‘ (KF)). Во современиот германски јазик лексемата *Freier* доживеала пејоризација и денес значи ,странка на женска (герм. *Prostituierte*) или на машка проститутка (герм. *Strichjunge*)‘ (DO).

б.) Заемки и/или лажни парови од исто семантичко поле

Заемките – лажни парови посочени во оваа подгрупа се однесуваат на референти од истото семантичко поле како и во јазикот давател, но посочуваат друг референт во јазикот примател.

- мак. *штекер* vs. герм. *Stecker*

Лажниот пар *штекер* – *Stecker* е особено проблематичен со оглед на тоа што двата поима реферираат на предмети што се сведуваат на микросемантичко поле од областа на електричната енергија. Имено, мак. *штекер* е ,конектор за електрична енергија на сид‘ (*Модерни штекери на сидовите*. (ТРМЈ), на герм. *Steckdose*), додека герм. *Stecker* е на македонски ,приклучок‘ (,Тоа со што се приклучува, поврзува нешто, што служи за приклучување кон нешто. *Телефонски приклучок. Електричен приклучок*‘ (ТРМЈ). Во Вујаклија (ВМ), односно во српскиот *Речник на странски зборови и изрази* не е регистрирана германската заемка *штекер*, место неа фигурира *штек-контакт* со значење ,направа за брзо спајање проводника електричне струје додиром, утикач, угурач‘ (ВМ).

За тоа колку може формалната идентичност на оригиналот и заемката да доведе до заблуда сведочат различните толкувања во македонските речници, потхранувајќи ја лажната семантика.

- мак. *генек* (ТБ, ДРМЈ) vs. герм. *Gepäck*

Заслужува внимание фактот што во два речника на македонскиот јазик, т.е. во БТ и во ДРМЈ, како и во легендарниот српски Вујаклија (ВМ) *генек* има статус на германска заемка. Во Речникот на Белчев (БТ) и на Вујаклија (ВМ) *генек* дури има статус на германска заемка со нулта семантичка адаптација согласно со класификацијата на Филиповиќ (*генек* ,багаж‘ (ТБ); *генек* (нем. *Gepäck*) ,пртљаг‘ (ВМ)), додека во ДРМЈ под *генек* се подразбира ,оддел за багаж во автомобил‘ (ДРМЈ). Тој не е лематизиран во РМЈ и во ТРМЈ. Во македонската стручна литература, како и во научнопопуларните написи од областа на автомобилизмот сè уште во употреба е терминот *багажник* со значење ,оддел за багаж во автомобил‘ (герм. *Kofferraum* (во задниот дел од автомобилот), (*Auto*)*Gepäckträger* (на покривот од автомобилот). Штом

германската заемка *гепек* досега не успеала посилно да се наметне во македонскиот дискурс, мала е веројатноста во ерата на иновативни направи, како што се т.н. *покривни носачи* за покривни куфери (герм. *Dachbox*) и сл. да се врати во употреба.

в.) Заемки и/или лажни парови со исклучиво преносно значење

Одредени позајмени зборови можат во јазикот примател да се употребат само со своето преносно значење.

- *мак. крах* (*PMJ) vs. *герм. Krach*
,банкрот, дебакл, пропаст, стечај, катастрофа‘ (БТ); ,пропаст, катастрофа, целосен неуспех‘ (TRMJ, DRMJ)

Во германскиот јазик лексемата *Krach* во неутрална употреба е обележана со разговорен карактер и значи ,бука, врева, гласна караница‘. Македонскиот јазик не допушта во тој контекст да се преземе германската заемка.

Mach nicht so einen Krach (наместо стандардно: *Lärm*)!
Не биди толку бучен! Не кревеј толкава врева (наместо таков *крах*)!

Krach може во одредени професионални контексти да се употреби и со преносно-засилено значење. Во таквите случаи место македонскиот еквивалент ,пропаст‘ се препорачува дури трансферот на германската заемка *Krach* (крах на финансискиот систем, морален крах, банкарски крах, крах на стопанството и сл.).

Während der Wirtschaftskrise gab es einen großen Börsenkrach.
За време на економската криза берзата доживеа голем крах.

4. Германско-македонски заемки и/или лажни парови (меѓународни заемки)

Случајот на заемки што го сочинуваат прагот кон лажните парови се поголеми кај т.н. меѓународни заемки, заемки со универзален карактер преземени од трет јазик. Овој тип лажни парови заемки се врзува секогаш за посебен тандем јазичи, т.е. примерите што ќе ги посочиме се лажни парови во германскиот и во македонскиот, додека германскиот во комбинација на пр., со францускиот кај одредени примери не конституира лажен пар. Како германско-македонски лажни парови од типот меѓународни заемки ќе ги посочиме следниве примери:

- *мак. академик* (мн. *академици*) vs. *герм. Akademiker*

мак. академик ,член на академија‘ *герм. Akademiemitglied*

герм. *Akademiker*_{1,2}

<високо образование₁>: ‘Absolvent einer Hochschule’, ‚jmd, der eine [abgeschlossene] Universitäts- od. Hochschulausbildung hat’ (DGF, DO) мак. ‘лице со високо образование’

<член на академија₂>: ‘Mitglied einer Akademie’ (DGF) (под влијание на рускиот јазик) мак. *академик*

Германските речници се потполно воедначени во однос на првичното значење на лексемата *Akademiker* ‘лице со завршено високо образование’, а се разидуваат што се однесува на ‘руската екстензија’ на ‘член на академија’ (<Akademienmitglied₂>, мак. ‘академик’)). Сепак, натежнува ставот дека е ретка употребата на *Akademiker* со значење *академик*. Дигиталниот речник на ДУДЕН (DO) нагласува дека под влијание на рускиот јазик се наметнало второто ретко значење (‘академик’) (“2. [nach russisch akademik = Akademienmitglied] (selten) Mitglied einer Akademie”). Германскиот правопис (DR) под *Akademiker* подразбира исклучиво ‘лице со завршено високо образование’ (‘Person mit Hochschulausbildung’). Сличен е случајот со македонско-германскиот лажен пар од латинско потекло *ансолвент/ка – Absolvent/in* (лат. *absolvere* мак. *завршува*). *Ансолвент* во македонскиот јазик е ‘студент што ги запишал и што ги заверил сите семестри и добил право да ги полага завршните испити’ (ТРМЈ), т.е. лице што сè уште има статус на студент и на коешто му претстојат само уште завршните испити’, додека *Absolvent* во германскиот јазик е ‘лице/ученик/студент со целосно завршено школување, т.е. со завршен(и) испит(и)’.

- мак. *амбуланта* vs. герм. *Ambulanz*

мак. *амбуланта*_{1,2} (*ТБ)

<одделение во болница₁>: ‘здравствена установа за прием на болни и за укажување лекарска помош без задржување’ (ТРМЈ)

<подвижна болница₂> ‘подвижна или полска болница’ (ТРМЈ)

герм. *Ambulanz*_{1,2,3}

<одделение во болница₁>: ‘Abteilung eines Krankenhauses/Klinikums, zuweilen auch selbstständige Einrichtung zur ambulanten Behandlung’⁹

<подвижна болница₂>: ‘(veraltet) bewegliches Feldlazarett’ (DGF, DR)

<болничко возило₃>: ‘Krankentransportwagen, Rettungswagen (Krankenwagen)’ (ДФФ, ДР)

Семантичката анализа спроведена според референтните речници покажува дека македонската лексема *амбуланта* и германската *Ambulanz* се поклопуваат во однос на семемите ₁ и ₂. Додека семемата₃ на *Ambulanz*

⁹ Дигиталниот речник на ДУДЕН (ДО) го наведува и ова толкување: ‘Sanitäts- und Behandlungsraum für Erste Hilfe [in Betrieben]’ (‘санитетска соба и соба за прегледи при давање прва помош [во претпријатија]’).

<болничко возило> конституира лажен пар со македонската „амбуланта“. Посочениот референт се именува во македонскиот како ,амбулантно возило, болничко возило или (возило на) брза помош‘. Што се однесува на семантичката екстензија на меѓународната лексика, сепак мора да се укаже на опасноста од извесна тенденција за унификација на лексикографските толкувања, од една страна, и јазичниот узус, од друга страна. *Амбулантното возило* согласно германскиот јазичен узус се денотира како *Krankenwagen/Rettungswagen*. Семемата₃ на германската лексема *Ambulanz* од латинско потекло (< *ambulare* ‘се движи наваму-натаму, се шета‘) со значење ,амбулантно возило‘, сепак, поретко е во употреба.

- мак. *гардероба* vs. germ. *Garderobe* (< франц. *garderobe* ‘Kleiderablage‘, 17 век (KF))

мак. *гардероба*_{1,2,3,4,5,6} (ТРМЈ, ДРМЈ)

<облека₁>: germ. *Kleidung* ,gesamter Kleiderbestand einer Person‘ (ДГФ) (< *robe* ,Kleid, Kleidung‘ (,фустан/облека’))

<шифоњер₂>: germ. *Kleiderschrank*

<простор со закачалки₃>: germ. *Garderobe/Kleiderablage* (< *robe* ,Kleid, Kleidung‘)

<пресоблекувална₄>: germ. *Umkleidekabine*

<фах₅>: germ. *Schließfach*

<театар₆>: germ. *Ankleideraum im Theater*

germ. *Garderobe*_{1,2,3}

<облека₁>: germ. *Kleiderbestand* мак. *гардероба* (,алишта‘) ,gesamter Kleiderbestand einer Person‘ (DGF)

<простор со закачалки₂>: germ. *Kleiderablage* мак. *гардероба*

<театар₃>: germ. *Ankleideraum im Theater* мак. *гардероба за пресоблекување во театар и сл.*

Француската заемка *гардероба* што навлегла во 17 век во германскиот јазик (KF) (<франц. *garderobe* < *garde robe* „чувај-роба“) е широкораспространета низ јазиците и развила мошне разнообразна семантика. Сепак сите погоре посочени семеме во двата контрастирани јазици се „вртат“ околу облеката. Од извршената анализа може да се заклучи дека *гардероба* во македонскиот јазик развила поширока екстензија во споредба со германскиот. Лажни парови се *Garderobe* и *гардероба* во случај кога се денотира во македонскиот ,шифоњер‘ (germ. *Kleiderschrank*), односно ,метален фах/кутија што се заклучува и служи за чување на лични работи на железничка или автобуска станица‘ (germ. *Schließfach*).

- мак. *костим* vs. germ. *Kostüm*

мак. **костим** ^{1,2,3}

<мода₁>: *костим₁/костимче* за жена ‚вид женска облека‘ (РМЈ), ‚дводелна женска облека, составена од кусо палто и здолниште или панталони од иста ткаенина‘ (ДРМЈ) (герм. *Damenoberbekleidung mit Blazer und Rock (Damenkostüm) bzw. Hose (Damenanzug)*)

<артистика₂>: *карневалски/театарски костим₂* (герм. *Karnevalskostüm, Theaterkostüm*)

<спорт₃>: *костим₃ за капење* (герм. *Badeanzug*)

герм. **Kostüm** _{1,2}

<мода₁>: ‚*Damenoberbekleidung und Verkleidung‘
Sie trägt ein schickes Chanel-Kostüm.*

Таа носи модерен костим/модерно костимче¹⁰ од Шанел.

<артистика₂>: *Er trug ein interessantes Karnevalskostüm.*

Тој носеше интересен карневалски костим.

<спорт₃>: *костим₃ за капење* (герм. *Badekostüm*)

Но: *Er trägt einen schicken Boss-Anzug. *Er trägt ein schickes Boss-Kostüm.
Тој носи модерен костум¹¹ од Бос.*

Во консултираните речници под германската лексема *Kostüm* не е застапена семемата₃ <спорт> (*Badekostüm*). Мора да се нагласи дека станува збор или за архаични видови костими за капење што се денес веќе надвор од употреба или за впечатливи раскошни видови што ја нагласуваат женственоста.

- мак. **joгyрт** vs. герм. **Jog(h)urt**¹² (< тип. yogurt)

мак. **joгyрт**

<течност> 1. течна конзистенција напиток, кисел пијалак; атипичен производ за германскојазичниот културен ареал – речиси незастапен, инаку *Flüssigjogurt*, течен јогурт’.

герм. **Jog(h)urt**

<цврста конзистенција>: во мак. слично на ‚кисело млеко‘;

Но, целосно совпаѓање на семантиката кога станува збор за засладен производ со овошје: *овошен joгyрт – Fruchtjoghurt.*

¹¹ *костум* ‚дводелна машка облека, составена од кусо палто и панталони од иста ткаенина; свадбен костум‘ (ДРМЈ).

¹² Новиот правопис на германскиот јазик од 1998 година дозволува двојни форми.

- мак. *термин* vs. герм. *Termin*

мак. *термин*^{1,2} (хомоним во македонскиот)

<средба₁> на пр. *термин* на лекар – герм. ‘Termin beim Arzt’

<поим₂> на пр. стручен *термин* – герм. *Terminus* (< лат. terminus technicus)

герм. *Termin*

<средба₁> на пр. *термин* на лекар – герм. ‘Termin beim Arzt’

Фонологијата е термин од науката за јазиком.

Phonologie ist ein sprachwissenschaftlicher Terminus.

- мак. *цигара* vs. герм. *Zigarre*

мак. *цигара* – герм. *Zigarette* (< франц. *cigarette*; деминутив од *cigare*, ‘пура’)

герм. *Zigarre* (< шп. *cigarro*) – мак. *пура*

Toj пушеше само марлборо цигари.

Er rauchte nur Marlborozigaretten.

- мак. *буфе* vs. герм. *Büfett*

мак. *буфе* – герм. ‘Cafeteria, Restaurant mit Selbstbedienung’ (‘кафетерија, ресторан со самопослужување’)

герм. *das Büfett* – мак. ‘шведска маса’

Со оглед на големото пространство на германскојазичното подрачје, пожелно е во групата лажни парови од меѓународен карактер да се истакне еден посебен вид кој може во зависност од вариететот на којшто му припаѓа (швајцарски, австриски, германски) семантички поинаку, т.е. регионално да биде обележан. Наспрема погоре посочениот лажен пар на релација (стандардно)германски – македонски, швајцарскиот регионализам *das Büfett* (исто така *Bufett*) не формира лажен пар со македонскиот пандан *буфе*, бидејќи двата збора конституираат идентично значење, на пр. *Bahnhofsbufett* – *буфе* на железничка станица’.

За регистарски заемки и/или лажни парови ги сметаме оние македонско-германски тандеми професионализми од кои во неутрален контекст во едниот јазик се претпочита стручниот, а во другиот изворниот назив. Стручните називи, пред сè од латинско и грчко потекло, се ограничени во германскиот на припадниците на професионалните работници (доктори, професори, инженери итн.), додека во општа употреба се зборови од

изворно германско потекло. Така, за одредени медицински специјалности се претпочитаат во секојдневната комуникација, дури и во образовани кругови, германски називи.

акушер – Geburtshelfer („помагач при породување“, „медицинско лице специјализирано за породување“ (ТРМЈ) наместо *Accoucheur* < франц. *accoucheur*)

гинеколог – Frauenarzt („женски лекар“ наместо *Gynäkologe*)

дебил – *geistig behindert/geistig Behinderter* („ментално заостанат“, „умоболник“ (ДРМЈ) наместо *debil*)¹³

дерматолог – Hautarzt („кожен лекар“ наместо *Dermatologe*)

дискус хернија – Bandscheibenvorfall (наместо *Diskushernie*)

менингитис – Hirnhautentzündung („воспаление на мозочната обвивка“ наместо *Meningitis*)

офталмолог – Augenarzt („очен лекар“ наместо *Ophthalmologe*)

пнеумонија – Lungenentzündung („воспаление на белите дробови“ наместо *Pneumonie*)

стоматолог – Zahnarzt („забар“ наместо *Stomatologe*) и др.

Посочените интернационализми се конотираат во германскиот јазик како професионализми, додека во македонскиот во недостаток на соодветни македонски термини добиваат секојдневен статус.

5. Заклучок:

Со истражувањето спроведено врз корпусот германски заемки во македонскиот јазик, како и на оние меѓународни заемки позајмени во двата јазик со лажна, односно отстапувачка семантика повторно ни се предочува суптилноста на семантичката структура на лексемите во јазичните системи воопшто, како и нејзиното потенцијално дистанцирање од своето етимолошко јадро во контекст на туѓи дадености.

Скратеници и симболи:

Скратеници:

Речници:

БТ: Белчев, Толе (2002): *Речник на странски зборови во македонскиот јазик*. Скопје: УКИМ, Меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура.

ВМ: Вујаклија, Милан (1980): *Лексикон страних речи и израза*. Београд: Просвета.

ДРМЈ: Дигитален речник на македонскиот јазик

ПМЈ: Правопис на македонскиот јазик (2015)

РМЈ: Речник на македонскиот јазик (1961-1966)

¹³ Толкувањето во речникот на БТ за *дебил* „малоумник, идиот, приглуп човек“ според наше мислење би требало да се обележи како вулгарен израз со преносно значење. ТРМЈ, РМЈ и ВМ не го лематизираат овој поим.

ТРМЈ: Толковен речник на македонскиот јазик (2003-2014)

KF: Kluge, Friedrich (2002): *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache*. 24., durchgesehene und erweiterte Auflage. Bearbeitet von Elmar Seebold. Berlin/New York: de Gruyter.

DGF: DUDEN (2003): *Das große Fremdwörterbuch. Herkunft und Bedeutung der Fremdwörter*. 3., überarbeitete Auflage. Mannheim/Leipzig/Wien/Zürich: Dudenverlag.

DR: DUDEN (2009): *Die deutsche Rechtschreibung*. 25., völlig neu bearbeitete und erweiterte Auflage. Mannheim/Zürich: Dudenverlag.

DO: DUDEN online (Дигитален речник на ДУДЕН)

англ. – англиски

герм. – германски

мак. – македонски

раз. – разговорен

тур. – турски

франц. – француски

шп. – шпански

Симболи:

* – кај ексерпти од речник, на пр. *РМЈ: нелематизиран збор во РМЈ

↑ – цитирано според

Користена литература:

Единици на кирилица:

Алаѓозовски, Јован (1996): *Лексиката на Сасите во Осоговијата*. Докторска дисертација. Скопје: УКИМ, Филолошки факултет.

Бабамова, Екатерина (1993): *Адапација и асимилација на англизмите во македонскиот јазик*. Докторска дисертација. Скопје: УКИМ, Филолошки факултет.

Гацов, Димитрија (1981): „Германските заемки во македонскиот јазик (гастрономија), во: Зборник во чест на Б. Видоески. Скопје: УКИМ, Филолошки факултет, 27-33.

Дофлајн, Франц (2010): *Македонија. Доживувања и набљудувања на еден природонаучник во придружба на германската војска*. [Превод од германски: Маријана Ставаноска-Чочевска, Сашо Андреевски] Скопје: Македонска реч.

Ошлис, Волф (2009): „Македонскиот јазик и култура под бугарската окупација 1941–1944 година“, во: XXXV Научна конференција на XLI меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура - лингвистика, Охрид 25.-26. 8. 2008, 121–130.

Симоска, Силвана (2010): *Контрастивни проучувања: Сложени именки во германскиот и во македонскиот јазик*. Скопје: УКИМ, Филолошки факултет „Блаже Конески“.

Единици на латиница:

- Cartagena, Nelson/Gauger, Hans-Martin (1989): *Vergleichende Grammatik Spanisch-Deutsch*, Teil 2. Berlin: Dudenverlag.
- Marina Radčenko (2006): *Semantička adaptacija ruskih posuđenica u hrvatskom jeziku od 1945. do 2000 godine*, во: *Croatica et Slavica Iadertina*: Zadar, 145-160.
- Filipović, Rudolf (1986): *Teorija jezika u kontaktu*. Zagreb: Jazu.
- Simoska, Silvana (2012): *Gesundfutter statt Schnellgerichte. Neues zum alten Kompositionsmodell der deutschen Sprache*. Skopje: Hll-Kyrill-und Method-Universität zu Skopje.
- Stanforth Anthony W. (2002): “Effects of language contact on the vocabulary: An overview”, in: *Lexikologie/Lexicology. Ein internationales Handbuch zur Natur und Struktur von Wörtern und Wortschätzen. Bd. 1./An International Handbook on the Nature and Structure of Words and Vocabularies, Vol. 1*, Berlin/New York: de Gruyter, 805–813.
- Tesch, Gerd (1978): *Linguale Interferenz*. Tübingen: Narr.